

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ І ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Назва курсу <i>Нормативний/вибірковий</i>	«Основи теорії літератури» нормативний
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	Бакалавр 014.01 Середня освіта. Мова і література (англійська, німецька), перша – англійська
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2021-2022 / I семестр / 1 курс
Викладач	Мажара Наталія Сергіївна
Профайл викладача	http://filolog.mdpu.org.ua/sklad-dekanatu-filologichnogo-fakul/kafedra-ukrayinskoyi-i-zarubizhnoyi-lit/sklad-kafedri-ukrayinskoyi-i-zarubizhn/mazhara-nataliya-sergiyivna/
Контактний тел.	097 507 86 75
E-mail:	natalia_mazara@ukr.net
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ імені Богдана Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=1219
Консультації	<i>Очні консультації:</i> щосереди, згідно з графіком роботи кафедри української і зарубіжної літератури <i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ імені Богдана Хмельницького; Zoom (повторювана конференція: ідентифікатор 827 1506 3029, код доступу 012728 – за попереднім погодженням з викладачем)

1. АНОТАЦІЯ

Освітній компонент «Основи теорії літератури» є невід'ємним складником системи фахової підготовки вчителів-філологів за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти та необхідною складовою вивчення таких філологічних дисциплін, як «Теорія літератури», «Теорія і методологія літературознавства», «Історія української літератури», «Історія зарубіжної літератури», «Філологічний аналіз тексту».. Навчальна програма освітнього компонента передбачає вивчення специфіки літератури як мистецтва слова, будови літературно-художнього твору, проблеми класифікації родів і жанрів, віршування аналізу й інтерпретації художнього тексту, загальних закономірностей і специфіки літературної творчості, історичного розвитку літературних форм і художньої свідомості.

Висвітлення й аналіз конкретних явищ літературного процесу здійснюється з урахуванням найновіших досягнень наукової думки, спираючись на здобутки як вітчизняного, так і світового літературознавства. Освітній компонент розроблено для того, щоб здобувачі вищої освіти мали змогу зрозуміти, системно осмислити і засвоїти основні літературознавчі поняття. Водночас його зміст призначений для відпрацювання навичок компетентного читання, умінь цілісно аналізувати літературно-художній твір, історико-літературний процес чи теоретичний концепт. Після вивчення компонента бакалаври оволодіють необхідним комплексом знань та умінь для подальшої самостійної роботи в галузі літературознавства, навчатися самостійно проводити цілісний поетикальний аналіз, добирати й поєднувати різні методологічні підходи до вивчення та дослідження історико-літературних чи теоретико-літературних явищ. Успішне засвоєння компонента забезпечує ґрунтовну літературознавчу підготовку здобувачів вищої освіти, сприяючи при цьому вихованню загальнолюдської та національної гідності й самосвідомості.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою викладання освітнього компонента «Основи теорії літератури» є формування теоретичного підґрунтя для вивчення майбутніх історико-літературних дисциплін, навичок літературознавчого аналізу художнього твору.

Основними завданнями є розкриття фундаментальних положень, понять, категорій літературознавчої науки; розвиток практичних умінь і навичок аналізу словесно-художнього твору, які сприяють більш повному й глибокому розумінню ідейно-естетичної специфіки національної та світової літератури, і забезпечують розуміння провідних тенденцій літературного процесу.

Після опанування освітнім компонентом «Основи теорії літератури» здобувачі вищої освіти повинні

- знати: основні концептуальні положення з історії та методології літературознавства; специфіку літератури як виду мистецтва; ключові концепти літературознавчої генології; ознаки системності літератури; параметри поетики літературного твору; основні рівні стилістики художнього тексту; закономірності літературного процесу;

- вміти: аналізувати історичні аспекти літературознавства; досліджувати літературний твір в параметрах основних видів мистецтва; проводити цілісний літературознавчий аналіз художнього явища, досліджувати поетику літературного твору; аналізувати тенденції літературного процесу.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

- ЗК 6. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

- ЗК 8. Здатність проводити дослідницьку роботу, дотримуючись академічної доброчесності, визначати цілі та завдання, обирати методи дослідження, аналізувати результати.
- ФК 1. Володіння спеціальними знаннями загальних і часткових теорій мовознавства та літературознавства, наукових шкіл і напрямів філологічних досліджень.
- ФК 2. Знання фундаментальних наук в обсязі, необхідному для освоєння дисциплін циклу професійної підготовки; здатність до їх систематизації та використання.
- ФК 4. Здатність формувати в учнів предметні компетентності, застосовуючи сучасні підходи, методи й технології навчання іноземної мови та світової літератури.
- ФК 5. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії англійської, німецької мов, теорії та історії світової літератури та культури у процесі навчання.
- ФК 6. Здатність орієнтуватися у літературному процесі в історико-культурному контексті та використовувати знання іноземних мов і світової літератури для формування національної свідомості, культури, ціннісних орієнтацій учнів.
- ФК 7. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання (ПРН)

- ПРН 1 - сучасних філологічних і дидактичних засад навчання іноземних мов і світової літератури;
- ПРН 2 - фундаментальних наук для формування світогляду й соціалізації особистості та освоєння загальнопрофесійних дисциплін;
- ПРН 7 - основ загальнотеоретичних та професійних дисциплін в обсязі, необхідному для проведення науково-дослідної роботи; норм цитування при написанні наукових робіт;
- ПРН 9 - володіти формами і методами наукового пізнання, вміти аналізувати сучасні соціальні та етичні проблеми, наукові школи, напрями, концепції, джерела гуманітарного знання;
- ПРН 10 - володіти основними поняттями, термінами, положеннями мовознавства та літературознавства, орієнтуючись на здобутки сучасної науки;
- ПРН 14- упорядковувати отримані теоретичні та практичні дані щодо дослідження в мові та літературі;
- ПРН 20 - систематично підвищувати рівень своєї професійної діяльності; зокрема, шляхом провадження дослідницької та/або інноваційної діяльності з урахуванням принципу самостійності з метою запобігання академічному плагіату;
- ПРН 22 - аналізувати результати різних аспектів професійної діяльності з метою забезпечення конкурентоспроможності відповідних фахових послуг; проблем у навчанні та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей.

5. ОБСЯГ КУРСУ

Вид заняття	Загальна кількість	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Кількість годин	90	16	28	46

6. ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика академічної поведінки та етики:

- Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом.
- Вчасно виконувати завдання семінарів та питань самостійної роботи.
- Вчасно та самостійно виконувати контрольні-модульні завдання.
- Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні інтернет-ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.

7. СТРУКТУРА КУРСУ

7.1 СТРУКТУРА КУРСУ (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
БЛОК 1. ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНЯ ТВОРЧІСТЬ І НАУКА ПРО ЛІТЕРАТУРУ						
4	Тема 1. Вступ. Літературознавство як наука	Лекція (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	основна: [3; 6; 7; 11] додаткова [18; 24; 26]	виконання завдань до лекції та завдань самостійної роботи		впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
5	Тема 2. Специфіка літератури як виду мистецтва	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (3 год.)	основна: [5- 6; 13-14] додаткова [25; 26]	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)

5	Тема 3. Словесно-художній образ	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (3 год.)	основна: [3; 6; 7; 11] додаткова [17; 23; 26]	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
БЛОК 2. ПРИНЦИПИ КЛАСИФІКАЦІЇ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ						
5	Тема 4. Основи генології	Лекція (2 год.) Самостійна робота (3 год.)	основна: [4; 6-7; 11-14] додаткова [25; 26]	виконання завдань до лекції та завдань самостійної роботи, роота з літературо знавчим словником		впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
7	Тема 5. Генезис і родові ознаки епосу	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (5 год.)	основна: [4; 6-7; 11-14] додаткова [25; 26]	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
7	Тема 6. Лірика й особливості організації поетичного тексту	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (5 год.)	основна: [4; 6-7; 11-14] додаткова [25; 26]	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)

7	Тема 7. Основні категорії поезики драми	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (5 год.)	основна: [4; 6-7; 11-14] додаткова [25; 26]	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
БЛОК 3. ЛІТЕРАТУРНИЙ ТВІР						
6	Тема 8. Літературний твір як художнє ціле	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	основна: [1-2; 6-7] додаткова [18; 25-26]	виконання завдань до лекції та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
8	Тема 9. Сюжет і композиція літературного твору	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (4 год.)	основна: [1-2; 6-7] додаткова [18; 25-26]	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
6	Тема 10. Художній час і простір у літературному творі	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (4 год.)	основна: [1-2; 6-7] додаткова [18; 25-26]	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
6	Тема 11. Мова художнього твору	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.)	основна: [1-2; 6-7]	опитування, виконання	від 2 до 5 балів	впродовж першого навчального

		Самостійна робота (2 год.)	додаткова [18; 25-26]	практичних завдань та завдань самостійної роботи	поточного контролю	семестру (другий періодичний контроль)
БЛОК IV. ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС						
9	Тема 12. Закономірності розвитку й функціонування літератури	Лекція 4 (год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (3 год.)	основна: [1-2; 6-7] додаткова [18; 22; 25-26]	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
БЛОК V. ОСНОВИ МЕТОДОЛОГІЇ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОГО АНАЛІЗУ						
8	Тема 13. Теоретичні й методологічні передумови літературознавчого аналізу	Лекція 2 (год.) Практичне заняття (4 год.) Самостійна робота (2 год.)	основна: [1-2; 6-7] додаткова [16; 25-26]	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
7	Тема 14. Принципи і прийоми аналізу літературного твору	Практичне заняття (4 год.) Самостійна робота (3 год.)	основна: [1-2; 6-7] додаткова [18; 20; 25-26]	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)

7. 2. СХЕМА КУРСУ (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Тема лекції	Зміст лекції
Тема 1. Літературознавство як наука	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність літературознавства як філологічної дисципліни. 2. Структура літературознавства 3. Зв'язок літературознавства з іншими науками 4. Завдання курсу «Основи теорії літератури»
Тема 2. Вчення про рід і жанр: від античності до сьогодення	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття літературного роду. 2. Категорії виду, жанру й метажанру. 3. Суміжні змістоформи. 4. Термінологічне різнотлумачення у генериці.
Тема 3. Літературний твір як художнє ціле	<ol style="list-style-type: none"> 1. Підходи до розуміння структури художнього твору. 2. Єдність форми і змісту в літературному творі. Форма як існування художнього змісту 3. Загальна характеристика елементів змісту.
Тема 4. Мова літературного твору як засіб комунікації і художня модель.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Естетична функція мовлення. 2. Специфіка літературного спілкування. 3. Структура художньої комунікації. 3. Літературна мова і мова художньої літератури: відмінності у структурі, смислі та функціях. 4. Ейдологічна функція художньої мови. 5. Мовлення автора і мовлення дійових осіб. 6. Принцип організації художнього мовлення.
Тема 5. Поняття про літературну творчість	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика концептів творчості. 2. Художній талант. 3. Природа творчого натхнення. 4. Робота письменника над твором. 5. Ідіостиль і стиль літературного твору.
Тема 6. Літературний процес у теоретично-літературному та історико-літературному контексті	<ol style="list-style-type: none"> 1. Літературне життя, його основні складові та учасники. 2. Синхронний та діахронний виміри літературного процесу. 3. Типологізація літературних явищ, творчості, творів. 4. Проблема періодизації літературного процесу.
Тема 7. Наукові методи і школи в літературознавстві	<ol style="list-style-type: none"> 1. Співвідношення понять науковий метод і наукова школа. 2. Міфологічна школа. 3. Біографічний метод. 4. Філологічний метод.

	5. Культурно-історична школа. 6. Психологічна школа. 7. Компаративістика. 8. Феноменологія. 9. Літературна герменевтика. 10. Рецептивна естетика 11. Постколоніальна критика.
--	---

7.3 СХЕМА КУРСУ (ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ)

Тема практичного заняття	Зміст практичного заняття
Література – мистецтво слова	1. Мистецтво як «текст». 2. Класифікація видів мистецтва. 3. Поняття «художня література». 4. Форма буття та «мова» мистецтва літератури
Образний лад літературно-художнього твору	1. Поняття «образ» у вузькому й широкому розумінні. 2. Співвідношення понять: «образ автора», «власне автор», «оповідач», «розповідач». 3. Співвідношення понять «герой/антигерой», «персонаж», «характер», «тип». 4. Засоби творення образу людини
Сутність і основні поняття наратології	1. Поняття «наратологія», «наратив» і «наратор». 2. Арістотель та його розуміння оповіді. 3. Структура оповіді за В. Проппом. 4. Оповідний дискурс Ж. Женета.
Генезис і основні родові ознаки лірики	1. Генезис і основні родові ознаки лірики. 2. Підходи до вирішення проблеми класифікації типів ліричних творів. 3. Жанровий поділ лірики за В. Белінським. 4. Специфіка композиційної організації ліричного твору. 5. Поняття про поетичний образ.
Основи віршування	1. Поняття «версифікація».

	<ul style="list-style-type: none"> 2. Античне (метричне) віршування. 3. Силабічна система віршування. 4. Тонічна система віршування. 4. Силабо-точнічна система віршування.
Драма як рід літератури	<ul style="list-style-type: none"> 1. Жанрова система драми. 2. Організація художнього мовлення драматургом. 3. Сюжетно-композиційна організація епічних і драматичних творів. 4. Способи ображення персонажів і дійових осіб у епічних та драматичних творах.
Сприймання літературного твору	<ul style="list-style-type: none"> 1. Критерії художності літературного твору. 2. Проблема адекватності сприймання художнього твору. 3. Поняття про художню комунікацію. 4. Емоційна природа сприймання літературного твору. 5. Поняття про «співтворчість» читача.
Єдність змісту і форми в літературному творі	<ul style="list-style-type: none"> 1. Проблема «сюжет і фабула» в літературознавстві. 2. Типи композиційної організації художнього твору. Композиційні прийоми. 3. Кут зору автора як одиниця композиції. 4. Роль над текстуальних і позасюжетних елементів у розкритті змісту твору.
Часо-просторові виміри літературного твору	<ul style="list-style-type: none"> 1.Форми простору і часу в літературі. 2. Поняття «хронотопу» за М. Бахтіним. 3. Функції хронотопу в літературі. 4. Обумовленість хронотопу літературним напрямом.
Вірш та проза як основні типи художнього мовлення	<ul style="list-style-type: none"> 1. Співвідношення понять: розмовна, літературна та художня мова. 2. Лексика художньої мови. 3. Поняття про художню стилістику. 4. Звукова організація мови (фоніка). 5. «Поєднання тропів» за О. Потебнею.
Етапи розвитку літератури нового часу	<ul style="list-style-type: none"> 1. Поняття про літературний напрям. 2. Літературні напрями XVII ст. 3. Літературні напрями XVIII ст. 4. Літературні напрями XIX ст.

	5. Літературні напрями XX ст. 6. Літературні напрями кінця XX – початку XXI ст.
Аналіз та інтерпретація художнього твору.	1. Загальне поняття про аналіз. 2. Різновиди аналізу художнього твору. 3. Поняття про інтерпретацію
Закономірності та парадокси літературного буття	1. Поняття про літературний процес. 2. Співвідношення понять «традиція» і «новаторство» в літературі. 3. Співвідношення понять «відштовхування» і «суперництво». 4. Категорії «запозичення» та «наслідування» та їх різновиди – «пародіювання», «епігонство», «цитування», «репродукція», «ремінісценція», «парафраза», «алюзія», «варіація». 5. Розрізнення понять «концентрація» та «розпорошення». 6. Поняття про індивідуальний стиль письменника. 7. Принципи роботи письменника над літературним твором.

7.4 СХЕМА КУРСУ (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
Система знань науки про літературу.	1. Схарактеризуйте заємов'язки основних і допоміжних літературознавчих дисциплін. 2. Визначте місце давньогрецьких філософів Платона й Арістотеля в розв'язанні основних питань літератури.
Жанри теорії, історії літератури та літературної критики	1. Від чого залежить добір жанрів кожною з літературознавчих дисциплін? 2. Які вимоги висувають до змісту і структури монографій? 3. Які види наукових статей Вам відомі? 4. Який жанр містить у собі оцінку, визначення сильних сторін і хиб певного літературного твору чи наукової праці? 5. Який жанр є формою рецензування та популяризації твору?
Специфіка літературно-мистецького пізнання	1. У чому полягає сутність поняття «мімезис»? 2. Чому Платон скептично ставився до мистецтва?

	<p>3. Як Арістотель розумів відмінність між художнім і науковим мисленням?</p> <p>4. У чому полягає недолік концепції мистецтва як символізації?</p>
Вірш і проза як основні типи художнього мовлення	<p>1. У чому полягає відмінність між віршованим і невіршованим мовленням?</p> <p>2. Чи можна вважати риму, ритм і метр абсолютними віршоутворюючими факторами? Чому?</p> <p>3. Який рід є основною історичного роману у віршах Л. Костенко «Маруся Чурай»?</p>
Поняття про ритм. Семантична функція ритму	<p>1. Що таке ритм? Наведіть приклади ритмічних процесів у повсякденному житті.</p> <p>2. Що є основною ритму у віршах? Чи можна говорити про наявність ритму у прозі?</p> <p>3. У чому полягає семантична функція ритму?</p> <p>4. Як дотримання або порушення ритму впливає на зміст твору?</p>
Мотив як формально-змістовий компонент твору	<p>1. Чому мотиви вважають формально-змістовим компонентом літературно-художнього твору?</p> <p>2. Які науковці зверталися до з'ясування теоретичних проблем оповідного мотиву?</p> <p>3. Що дає підстави Т. Кушніровій стверджувати, що «мотив є надзвичайно гнучкою в художньому смислі категорією»?</p> <p>4. У чому полягає жанро- і стилетворча роль мотивів у художньому творі?</p> <p>5. Як співвідносяться поняття «мотив», «лейтмотив» і «метамотив»?</p>
Характер часу та простору в різних літературних родах	<p>1. Які естетичні особливості лежать в основі диференціації епосу, лірики та драми?</p> <p>2. Чому хронотоп ліричних творів характеризується найвищим ступенем умовності?</p> <p>3. Чому хронотоп ліричних творів характеризується найвищим ступенем умовності?</p> <p>4. У чому полягає специфіка часо-просторової організації драматичних творів?</p> <p>5. Як фігура оповідача впливає на хронотоп епічного роду літератури?</p>
Поетика літературно-художнього твору	<p><i>Завдання:</i> написати реферат за однією з поданих тем.</p> <p>Вимоги до оформлення реферату: орієнтовний обсяг 10-12 сторінок; формат А-4; шрифт: Times New Roman, № 14; міжрядковий інтервал – 1,5; береги з усіх боків – 2 см. Реферат має обов'язково складатися з титульного листка, змісту, вступу, основної частини (розкриття змістових складових), висновків і списку використаної літератури.</p> <p><i>Тематика рефератів:</i></p> <p>1. Мотив як формально-змістовий компонент твору.</p>

2. Екскурс в історію питання та сучасне тлумачення сюжету і фабули.
 3. Метафора та її види.
 4. Фігури поетичного синтаксису.
 5. Світогляд митця і художня творчість.
 6. Художнє і наукове пізнання.
 7. Поняття «метажанр» у сучасному українському літературознавстві.
 8. Літературно-мистецький образ і його види.
 9. Художньо-мовленнєва організація літературного твору.
 10. Система образів художнього твору.
 11. Міфопоетика та її особливості.
 12. Проблеми генерики у контексті сучасного літературознавства.
 13. Епос як рід літератури.
 14. Лірика як рід літератури.
 15. Драма як рід літератури.
 16. Композиція літературного твору та її особливості.
 17. Наукові методи і школи в літературознавстві.
 18. Критерії художності літературного твору.
 19. Проблема адекватності сприймання літературно-художнього твору.
 20. Поняття хронотопу за М. Бахтіним і його значення для літературознавства.
 21. Концепти творчості.
 22. Сутність і основні поняття наратології.
 23. Робота письменника над твором.
 24. Літературні типи творчості.
 25. Літературний стиль і стильові різновиди.
 26. Літературний процес і його парадокси.
 27. Розмовна, літературна і художня мова: до проблеми співвідношення.
 28. Емоційна природа сприймання художнього твору.
 29. Ліро-епос та інші суміжні й міжродові утворення.
 30. Засоби контекстуально-синонімічного увиразнення мовлення (тропи).
- Творче завдання*
1. Написати казку за будь-якою тематикою.

2. Вимоги до оформлення казки: орієнтовний обсяг від 2 до 8 сторінок; формат А-4; шрифт: Times New Roman, № 14; міжрядковий інтервал – 1,5; береги з усіх боків – 2 см. Казка має обов'язково містити не менш ніж 5 елементів (дій), запропонованих дослідником Володимиром Проппом, який досліджував сюжети народних казок:

1. Один із членів родини відлучається з дому.
2. Це є порушенням табу (заборони).
3. Заборона порушується.
4. Зловмисник (зла сила) очікує на свою жертву.
5. Зловмисник одержує інформацію про жертву.
6. Зловмисник обманом прагне заволодіти жертвою.
7. Жертва піддається на обман.
8. Зловмисник завдає шкоди.
9. Стає відомо про зникнення чи біду.
10. Герой зважується на порятунок жертви.
11. Герой вирушає на пошук жертви (намір виправити становище).
12. Випробування героя.
13. Герой зустрічає того, хто йому зможе допомогти.
14. Герой здобуває чарівний засіб порятунку (предмет, птах, тварина).
15. Герой прибуває на місце перебування жертви.
16. Герой і зловмисник сходяться у двобої.
17. Герой відчуває допомогу чарівних сил.
18. Герой перемагає зловмисника.
19. Жертва врятована.
20. Герой повертається.
21. Героя переслідують.
22. Герой утікає від переслідувачів.
23. Герой невпізнаним прибуває додому (в іншу країну).
24. Герой зазнає труднощів.
25. Герою пропонують складне завдання.
26. Герой вирішує складне завдання.
27. Героя впізнають.

	<p>28. Зловмисника викривають.</p> <p>29. Герой набуває своєї подоби (стає упізнаваним).</p> <p>30. Зловмисника карають.</p> <p>31. Герой одружується та посідає трон</p>
Фактори розвитку літературного процесу	<p>1. Чому літературний процес не варто ототожнювати із поступом, прогресом?</p> <p>2. Як ідеологія та соціально-історичні обставини впливають на розвиток літератури?</p> <p>3. Назвіть форми культурної спадкоємності.</p> <p>4. Як відбувається включення творчості інонаціонального письменника в літературний процес?</p> <p>5. Які види літературного впливу Вам відомі?</p> <p>6. Чому, на Вашу думку, гармонія традицій і новаторства є запорукою успішного розвитку літератури?</p> <p><i>Завдання:</i> створити мультимедійну презентацію за однією із запропонованих тематик.</p> <p>Вимоги до оформлення презентації: орієнтовний обсяг не менше 15-20 слайдів із використанням ілюстративного та цитатного матеріалу.</p> <p><i>Тематика мультимедійних презентацій:</i></p> <p>1. Основні етапи історико-культурного становлення літератури.</p> <p>2. Фольклор як синкретична форма творчості.</p> <p>3. Літературні напрями XVI-XIX століть.</p> <p>4. Бароко та класицизм: спільне та відмінне.</p> <p>5. Сентименталізм.</p> <p>6. Романтизм.</p> <p>7. Національні риси романтизму у літературах України, Англії та Німеччини.</p> <p>8. Реалізм і натуралізм: до проблеми співвідношення.</p> <p>9. Модернізм та його основні теоретичні дискурси (імпресіонізм, символізм, унанізм, імажизм, та імажинізм, футуризм, акмеїзм, експресіонізм, дадаїзм, сюрреалізм, екзистенціалізм тощо).</p> <p>10. Соціалістичний реалізм: розвиток чи занепад?</p> <p>11. Посмодернізм.</p> <p>12. П.Сакулін і його рецепція мистецьких напрямів.</p>

	<p>13. Внутрішні фактори розвитку літературного процесу.</p> <p>14. Пародіювання, епігонство та наслідування: розвиток чи гальмування літературного процесу?</p> <p>14. Суперництво як чинник розвитку літератури.</p> <p>15. Етапи роботи письменника над художнім твором.</p>
Взаємозв'язок опису, аналізу й інтерпретації	<p>1. Ю. Лотман свого асу зазначив, що ідея твору «Не міститься навіть у вдало дібраних цитатах». Яким чином дослідник літератури може досягнути сутності художнього тексту?</p> <p>2. Яку роль в описі й аналізі літературно-художньої форми відіграє творче начало?</p> <p>3. Яку роль в літературознавчому аналізі виконує поняття художньої функції поетичних прийомів?</p> <p>4. Що виступає унормовуючим фактором літературознавця-інтерпретатора?</p> <p><i>Завдання:</i> написати есе за одним із запропонованих суджень.</p> <p>Вимоги до оформлення есе: орієнтовний обсяг 2-3 сторінки рукописного формату; 1-2 сторінки формату А-4; шрифт: Times New Roman, № 14; міжрядковий інтервал – 1,5; береги з усіх боків – 2 см.</p> <p><i>Тематика есе:</i></p> <p>1. Й. Гейзінг влучно помітив, що мистецтво корелює з поняттям гри. На його думку, цей зв'язок оприявнюється вже на лінгвістичному рівні, оскільки поняття гри, «з невеликими відмінностями, охоплюється в більшості сучасних європейських мов словами, що відповідають англійському play». Поміркуйте, наскільки правомірним є погляд на гру як спосіб буття літературного твору.</p> <p>2. Розмірковуючи над проблемою ненавмисного в мистецтві, П. Валері зазначив: «Якби птах знав, про що він співає, навіщо, співає і що саме в ньому співає, то він би не співав». Що мається на увазі?</p> <p>3. Зіставте фабулу та сюжет в оповіданні І. Буніна «Легкий подих». Визначте порушення фабульної послідовності у творі та його мету. Перегляньте короткометражний фільм Ольги Бабак за мотивами однойменного оповідання. Як літературний текст відрізняється від кінострічки? Поміркуйте, чим це зумовлене.</p> <p>4. «Що значить бути правдивим на сцені? Хіба це значить показувати речі такими, якими вони бувають в природі? Аж ніяк. Правдиве в такому розумінні було б лише</p>

	<p>банальним. Що ж таке сценічна правдивість? Це – відповідність дій, розмов, обличчя, голосу, рухів, жестів дії ідеального зразка, створеного уявою поета і часто перебільшеного актором». Прокоментуйте наведене судження з трактату Д. Дідро «Парадокс про автора».</p> <p>5. Поясніть думку сучасних літературознавців про те, що опис та аналіз літературного твору не є суто механічною справою, навпаки, вони мають творчий характер. Наведіть конкретні приклади із власної аналітичної практики.</p> <p>6. О. Скафтимов наголошував, що літературознавча інтерпретація повинна бути послідовно і неухильно аналітичною та іманентною творові. Спираючись на конкретні приклади, прокоментуйте цю думку.</p> <p>7. В. Халізов зазначає, що контекст літературно-художньої творчості надзвичайно широкий і, хоча розмаїття контекстів не завжди досягається письменником, врахування цього є надзвичайно важливим для літературознавця. Що має на увазі науковець?</p> <p>8. Поміркуйте над судженням Б. Пастернака: «Метафоризм – естественное следствие недолговечности человека и надолго задуманной огромности его задач, при этом несоответствии он вынужден смотреть на вещи по-орлиному зорко и объясняться мгновенными и сразу понятными озарениями. Это и есть поэзия. Метафоризм – стенография большой личности, скоропись ее духа».</p>
--	---

8. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Перелік тем, які будуть включені для оцінювання результатів навчання на певному етапі проведення контролю, відповідає блокам програми освітнього компонента.

Методи: проблемна лекція, оглядова лекція, семінар-дискусія, кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій), презентації, хмара тегів, пошуково-дослідницькі проекти

Форми контролю: Усна та письмова, у тому числі: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, тестовий контроль, презентації, виконання творчих індивідуальних завдань під час практичних занять, проведення поточного контролю, контролю виконання завдань самостійної роботи, періодичного контролю (перша та друга контрольні точки), оцінювання підсумкового (семестрового) контролю.

9. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Оцінювання здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в МДПУ імені Богдана Хмельницького <https://drive.google.com/file/d/1HWL9vuhcizztkaC6wgF-zXhr43uGR1W0/view> та Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання

Загальна система оцінювання курсу	<p>За семестр проводяться два періодичні контролі (ПКР), результати яких є складником результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР): $КТ = ПК + ПКР$. Максимальна кількість балів за контрольну точку (КТ) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60 % від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40 % балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок ($X_{ср}$) за діяльність здобувача вищої освіти на практичних (семінарських) заняттях, що входять в число певної контрольної точки. Для трансферу середньозваженої оцінки ($X_{ср}$) в бали, що входять до 40 % балів контрольної точки (КТ), треба скористатися формулою: $ПК = (X_{ср}) * 20 / 5$. Таким чином, якщо за поточний контроль (ПК) видів діяльності здобувача на всіх заняттях $X_{ср} = 4.1$ бали, які були до періодичного контролю (ПКР), то їх перерахування на 20 балів здійснюється так: $ПК = 4.1 * 20 / 5 = 4.1 * 4 = 16.4 // 16$ (балів). За періодичний контроль (ПКР) здобувачем отримано 30 балів. Тоді за контрольну точку (КТ) буде отримано $КТ = ПК + ПКР = 16 + 30 = 46$ (балів).</p> <p>Здобувач має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю (ПКР) протягом двох тижнів після його складання у випадку отримання незадовільної оцінки.</p> <p>Підсумковим контролем є екзамен, на його складання надається 100 балів за виконання тестів (або задач чи завдань іншого виду). Загальний рейтинг за освітнім компонентом (ЗР) складається з суми балів (Е), отриманих на екзамені, і підсумкової оцінки (ПО) та ділиться навпіл. $ЗР = (ПО + Е) / 2$</p>
Практичні заняття	<p>«5» – здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно оперує літературознавчою термінологією. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки й узагальнення, вільно оперувати літературними фактами та відомостями.</p> <p>«4» – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому допускаються окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно визначає більшість літературознавчих термінів. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі не суттєві помилки, формувати висновки й узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«3» – здобувач у цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів</p>

	<p>та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно визначає половину літературознавчих понять і термінів. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.</p> <p>«2» – здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно називає лише окремі літературознавчі поняття і терміни. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Здобувач, який навчається стабільно на «відмінні» оцінки і саме такі оцінки має за періодичні контролю, накопичує впродовж вивчення навчального курсу 90 і більше балів, має право не складати екзамен за цим освітнім компонентом.</p> <p>Здобувач зобов'язаний відпрацювати всі пропущені семінарські заняття протягом двох тижнів. Невідпрацьовані заняття (невиконання навчального плану) є підставою для недопущення здобувача вищої освіти до підсумкового контролю.</p>

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Баррі П. Вступ до теорії: літературознавство і культурологія / Пер. з англ. О. Погинайко; наук. ред. Р. Семків. К.: Смолоскип, 2008. 360 с.
2. Безпечний І. Теорія літератури. К.: Смолоскип, 2009. 388 с.
3. Білоус П.В. Вступ до літературознавства: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2011. 336 с.
4. Бовсунівська Т.В. Основи теорії літературних жанрів: монографія К.: ВПЦ «Київський університет», 2008 519 с.
5. Будний В., Ільницький. М. Порівняльне літературознавство : підручник. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 430 с.
6. Галич О.А. Вступ до літературознавства: підручник для студ. вищ. навч. закл. Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. 288 с.
7. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: підручник / за наук. ред. О. Галича. К.: Либідь, 2008. 486 с.
8. Іванишин В.П. Нариси з теорії літератури: навчальний посібник. К. : ВЦ «Академія», 2010. 253 с. (Серія «Альма-матер»).
9. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів та ін. К.: ВЦ «Академія», 2006. 752 с.
10. Літературознавча енциклопедія: у 2 томах / авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. К.: ВЦ «Академія», 2007.
11. Моклиця М. Основи літературознавства / М Моклиця. Тернопіль: Підручники і посібники, 2002 . 192 с.
12. Насенко М. Історія українського літературознавства: підручник. К.: ВЦ «Академія», 2001. 360 с.
13. Пахаренко В.І. Основи теорії літератури. К.: Генеза, 2007. 296 с.

14. Ткаченко А. Мистецтво слова (Вступ до літературознавства): підручник. К. : ВПЦ «Київський університет», 2003. 448 с.
15. Ференц Н.С. Основи літературознавства: підручник для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗ. К.: Знання, 2011. 431 с.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

16. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / за ред. Марії Зубрицької. 2-е вид., доп. Львів: Літопис, 2002. 831 с. (Слово. Знак. Дискурс).
17. Бахтин М. Автор и герой: к философским основам гуманитарных наук. СПб. : Азбука, 2000. 333 с.
18. Введение в литературоведение: учебное пособие / под. ред. Л.В. Чернец. М.: Высшая школа, 2004. 679 с.
19. Домбровський В. Українська стилістика і ритміка. Українська поезика. Дрогобич : Відродження, 2008. 488 с.
20. Есин А.Б. Принципы и приемы анализа литературного произведения: учебное пособие. М. : Флинта; Наука, 2000. 248 с.
21. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці: Золоті литаври, 2001. 636 с.
22. Нич Р. Світ тексту: постструктуралізм і літературознавство / Пер. з польськ. О. Галета. Львів: Літопис, 2007. 316 с. Павличко С. Теорія літератури. Київ : Основи, 2002. 679 с.
23. Поліщук В. Герой, персонаж, актант, актор – розмежування термінів: На матеріалі малої прози В. Назаренка. *Слово і час*. 2001. С. 48-56.
24. Сивокінь Г. У вимірах сприймання. Теоретичні проблеми художньої літератури, її історії та функцій. К.: Фенікс, 2006. 304 с.
25. Фесенко Э.Я. Теория литературы: учебное пособие. М.: Академический проект, 2008. 780 с
26. Хализев В.Е. Теория литературы: учебник. 3-е изд., испр. и доп. М. : Высшая школа, 2002. 436, [1] с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

27. Бібліотека діаспори Літературознавство. URL : <http://diasporiana.org.ua/category/literaturoznavstvo/>
28. Бібліотека українських підручників. URL : <http://pidruchniki.ws/>
29. Віртуальний підручник з української літератури. URL : <http://eureka.ucoz.ua/index/0-29>
30. Електронна бібліотека української літератури. URL : <http://ukrlib.com>
31. Національна бібліотека України імені В. В. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua>
32. Онлайн-бібліотека аудіокниг. URL : <https://sluhay.com.ua>
33. Публічна електронна бібліотека української художньої літератури. URL : <http://ukrlit.vn.ua>
34. Exlibris : українська електронна бібліотека. Історія, публіцистика, художня література. URL : <http://exlibris.org.ua>
35. Книги журнали статті. URL : <http://www.ukrlib.com/>